

Курепін В. М.

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР СТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Соціальне значення охорони праці полягає в забезпеченні зростання ефективності суспільного виробництва шляхом системного удосконалення умов праці, підвищення рівня її безпеки та зменшення виробничого травматизму та професійного захворювання. Вплив охорони праці простежується через зміну ключових показників, що характеризують рівень розвитку суспільного виробництва. Підвищення продуктивності праці досягається завдяки збільшенню фонду робочого часу, що зумовлене скороченням внутрішньо-змінних простоїв, попередженням передчасної втоми, зменшенням кількості мікротравм та зниженням втрат працездатності, спричинених захворюваннями.

Збереження трудових ресурсів та підвищення професійної активності працівників забезпечуються поліпшенням стану їхнього здоров'я та зростанням середньої тривалості життя, що призводить до збільшення трудового стажу. Підвищення професійного рівня відбувається внаслідок зростання кваліфікації та удосконалення майстерності, які накопичуються протягом тривалого періоду трудової діяльності. Крім того, важливим аспектом є можливість використання залишкової трудової активності, професійного досвіду та знань працівників.

Економічне значення охорони праці визначається через ефективність заходів, спрямованих на покращення умов та підвищення безпеки праці, що фактично є економічним відображенням її соціального значення. Воно визначається результатами змін соціальних показників, що формуються під впливом низки економічних факторів [1, с. 135].

Підвищення продуктивності праці, а відповідно й покращення економічних результатів діяльності підприємства, досягається завдяки створенню сприятливих умов для трудової діяльності [2, с. 19]. Це забезпечується, зокрема, оптимізацією параметрів мікроклімату, освітлення та світлової середовища, з урахуванням психофізіологічних та ергономічних характеристик праці, формуванням раціональних режимів праці та відпочинку [3, с. 596], а також реалізацією лікувально-профілактичних заходів.

Важкі умови праці, несприятливі санітарно-гігієнічні параметри виробничої середовища, монотонність виконуваних операцій є суттєвими причинами добровільного звільнення працівників. Плинність кадрів спричиняє значні економічні втрати на підприємстві [4, с. 81], оскільки потребує додаткових витрат на процедури звільнення, найму нових працівників, їх навчання та професійну адаптацію. До моменту набуття нових працівників необхідного

досвіду та професійних навичок їх продуктивність залишається низькою, що додатково знижує загальну ефективність діяльності підприємства.

Економічний механізм управління охороною праці передбачає комплекс заходів, спрямованих на планування та фінансування діяльності у сфері створення безпечних умов праці. Він охоплює формування економічної мотивації роботодавця до вдосконалення умов праці та впровадження більш ефективних засобів захисту, а також встановлення його економічної відповідальності за наявність небезпечних, шкідливих або важких умов праці, за виробництво та реалізацію продукції, що не відповідає вимогам безпеки, і за завдання працівникам шкоди у вигляді травм, професійних захворювань чи інших ушкоджень здоров'я, пов'язаних із виконанням трудових обов'язків. Крім того, механізм передбачає надання працівникам компенсацій і пільг за виконання робіт у важких, шкідливих або небезпечних умовах, які неможливо усунути за сучасного рівня технічного розвитку та організації виробництва.

Отже, економічні механізми управління безпекою праці становлять важливу основу стабільного функціонування та розвитку підприємства, оскільки вони забезпечують раціональне поєднання соціальних і економічних інтересів у сфері охорони праці. Ефективне планування, фінансування та стимулювання заходів з покращення умов праці сприяють підвищенню продуктивності, зменшенню втрат робочого часу та оптимізації кадрового потенціалу. Застосування таких механізмів формує довгострокові умови для підвищення ефективності виробництва, зміцнення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку підприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

Список використаних джерел:

- 1 Курепін В.М., Сухорукова А. Л. Особливості трудових відносин у сільському господарстві: теоретико-практичний аналіз. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 130-136. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-16).
2. Іваненко В. С. Порівняльна характеристика кваліфікаційних вимог та стандартів до фахівців у галузі охорони праці на підприємствах аграрного профілю. *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України* : збірник тез наук.-теорет. 36-ї студентської конф. (м. Миколаїв, 20-22 березня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 17-20.
3. Іваненко В. С. Шляхи виживання та розвитку українського бізнесу під час воєнного стану. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, ОНЕУ, 10-11 жовтня 2025 р.). Одеса, 2025. С 595-598.
4. Сухорукова А. Л., Гаман А. С. Вплив глобалізаційних процесів на економічний розвиток і ринок праці в Україні. *Інноваційна модернізація економіки України в умовах своєїнтеграційних процесів* : матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, (м. Кременчук, 27-28 листопада 2023 року). Кременчук : КрНУ, 2023. С. 80-83. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16414>.